

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Prešernova ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak teden. Naročnina letno 60 Din. Član se imenuje 80 Din. Član sekcije J. U. U. plača za članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebej. Pošt. znak: št. 11.753. Telefon 3173

Problem naših strokovno-nadaljevalnih šol

(K projektu Uredbe izdane od min. trg. in industrije.)

Vse premalo se danes naša javnost zani-
ma za problem strokovno nadaljevalnega šol-
stva. Zato ji v vzgledu priobčujemo še sle-
deče misli o rešitvi tega problema.

Učni načrti.

To je najšibkejša točka vsakega pravilnika.
Kakor že iz naslova »obrtna nadaljevalna šola«
samega izhaja, je to nadaljevalna šola, ki
ima obrtni, torej strokovni značaj. Če stro-
kovni, obrtni značaj odzavemo, nam
ostane le še nadaljevalna šola, ista nadalje-
valna šola, ki je bila prej nastavek osnovni
šoli. Mi pa hočemo »strokovno«
nadaljevalno šolo, saj je v njej za marsikaterega vajenca
edina prilika, da si pridobi, odn. razširi svoje
strokovno znanje. Žal, da je to za enkrat mo-
goče le v teoretičnem pogledu, nudi se bodo
pa prilike, da bo šla ta izobrazba tudi v prak-
tično stran, in sicer v šolskih delavnicah.

Težnji po »strokovni«
izobrazbi vajencev pa načrt pravilnika ne daje prave podlage.
Če pogledamo člen 16. načrta k pravilniku, vi-
dimo, da pozna prav za prav dva tipa strok.
nad. šole, namreč tip za manjše kraje, nekak
podeželski tip, in tip za večje kraje, torej
mestni tip. Podeželski tip naj bi služil samo
splošni izobrazbi vajencev. To se vidi iz tega,
da je nanovo vstavljen predmet »fizika in
kemija«
ter »verouk«, da pa popolnoma manj-
ka najvažnejši predmet strok. nad. šol, t. j.
strokovno risanje. Da strok. nad. šola, čeprav
je podeželskega tipa, brez strok. risanja ni
več strok. šola, tega menda ni treba še posebe
utemeljevati. Ta predmet je torej neobhodno
potrben. Bojazen, da morda ne bi bilo zanj
primernih učnih moči, nima razloga, ker so
predvideni ris. tečaji za učitelje in se bo dalo
v razmeroma kratki dobi doseči, da bo imela
tudi vsaka podeželska strok. nad. šola izpra-
šanega učitelja za pouk strok. risanja. Pač pa
je fizika in kemija kot poseben predmet tu
odveč. Nekatere obrtne stroke potrebujejo
specialne stvari iz teh dveh učnih predmetov
(živilni obrti, nekateri umetni obrti itd.), zato
pa bi bilo povsem nemogoče, da se vsa snov,
ki zanima vse vajence v skup. predela v
1. razredu v borih 2 ted. učnih urah. Ta pouk
spada v 3. (strokovni razred) in sicer v tvari-
noznanstvo. Tam bo lahko pouk uspešen, ker
ga bodo poslušali samo vajenci iste stroke,
in ga bo mogoče prilagoditi njihovim potre-
bam.

Kar se tiče verouka, je stvar taka, da
nič ne more temu predmetu ugovarjati radi
njegove velike etične, moralne in d. važnosti.
Pač pa bo pouk v strok. nad. šoli in na mestu,
ker vzame itak pičlemu številu strok. ur po
1 ted. uro. Ta predmet tudi ne spada v tako
nepopolno šolo, kakršna je strok. nad. šola,
ki nima namena, da bi dajala splošno izobraz-
bo, ampak ima strogo in izključno le tiste
učne predmete, ki utemeljujejo in podčrta-
vajo ta strokovni značaj. Nekaj čudnega je
tudi to, da hoče pravilnik uvesti verouk v
to čisto strokovno smer strok. nad. šol, med-
tem ko popolne šole iz resora min. za trg in
ind., kakor n. pr. trg. akademija, sploh nima-
jo verouka.

Tudi načrt za mestne šole ne utreza stro-
kovnim zahtevam, ker ima iste nepotrebne
predmete kakor oni za podeželske šole in ker
daje strok. risanje v 2 ted. urama premalo
časa. Kdor je kdaj učil to risanje, ve, koliko
časa mine s pripravljanjem materiala, ris.
orodja itd., odn. na koncu spet s pospravljan-
jem. Za risanje samo torej ne prideta v celoti
ni obe popolni uri v pošt. Kaj naj se
v tem najvažnejšem predmetu v ostalem
času napravi?

Premalo časa je nadalje za učni jezik, v
katerem naj bi se vršilo čitanje, bi se poda-
jala razna snov o pravičnosti, zdravju, nar.
zemljepis in zgodovini. In bi se še tudi pisali
poslovni sestavki ter bi se učilo dopisovanje
— in vse to v majhnem številu učnih ur.

Da bi imeli posebej jezik, pouk, je tako
nepotrebno kakor časovno neizvedljivo. Ko-
liko je treba ponoviti jez. znanje, to se vrši
pri obrtnem spisu bolj točno in bolj prak-
tično. Znanje o zdravju spada v higieno,
snov o nar. zgodovini in zemljepisu pa se
obravna v predmetu »Državoznanstvo«, ki
mu je pač treba posvetiti več časa.

Oba načrta imata tudi to temeljno napa-
ko, da ne podčrtavata 3. razreda kot strokov-
nega in mu ne odmerjata učnih predmetov po
tej zahtevi.

Mnogo bolje bi bilo, da ostane učni na-
črt, kakršen je bil n. pr. v dravski banovini
doslej v veljavi. V njem je število učnih ur
in označba predmetov prikazana z zgolj prak-
tičnega, obrtno-strokovnega stališča, dva raz-
reda imata strok. predmete, ki jih mora ve-
deti vsak vajenec in obrtnik, 3. pa je zgolj
strokovni in ima tudi samo strok. predmete,
upoštevajoč manjše število, strogo po stro-
kah grupiranih vajencev.

Tudi snov bi lahko ostala ista, ki jo ima
dosedanji učni načrt. Doslej so učitelji čisto
tožili, da je preveč učne snovi, to je veljalo
za 7 mesečno šol. leto; sedaj pa, ko imamo
8 mesečno šol. leto, bo učna snov baš prav.
Seveda bo treba nekaj podrobnosti preurediti
in dostaviti snov za nove obrte, ki so šele v
zadnjem času nastali, ali te izpremembe bodo
neznatne.

Nedeljski pouk.

Zakon o obrtni govori o tem, da mora
dati delodajalec vajencu prosti čas za pose-
čanje strok. nad. šole ob delavnicah. S tem
je torej zakon izrekel, da nedeljskega pouka
ni. To je potrdilo tudi še dejstvo, da je izda-
lo min. trg. in ind. naredbo o pouku telovad-
be, ki se sme tudi ob nedeljah dopolne vršiti.
Pri tem je ministrstvo gotovo mislilo na to,
da ima vajenec za tisto 1 telov. uro čas ob
nedeljah, ker tedaj ni šole. Torej kaže vse
to, da se naj vrši pouk ob delavnicah. Pravil-
nik pa predvideva tudi nedeljski (čl. 12.)
pouk. To vsekakor ni dobro. Jasno je,
da so obrtniki za nedeljski pouk, ker pač
ne vidijo radi, da sedi vajenec dva de-
lovna popoldneva v šoli. Ali misliti je treba
tudi na to, da mora vajenec kot mlad. razvi-
jajoč se človek imeti vsaj en dan v tednu čas
za oddih, da mu torej ne gre kratiti nedelj-
skega počitka. Res je sicer, da so vajenci ob
nedeljah spočiti, umiti itd., ali vsi ti faktorji
morajo zaostati za higienskimi vrtilinami, ki
jih ima prost dan v tednu za mladi organi-
zem. Zato je prav, da je tedaj ob nedeljah
tista ena telovadni ura, ker si vajenec raz-
giba telo in mu potem počitek do tem bolje,
pouka, torej uporabe vsega nedeljskega do-
poldneva, pa nikakor ne gre priporočati. Zato
bi se postavili na stališče, da bodi pouk čez
delavnik dva popoldneva. Samo tam bi bila
mogoča izjema, kjer so vsi prostori po redni
šoli čez teden tako okupirani, da ni mogoče
spraviti vanje še vajencev, ali pa tam, kjer
učiteljstvo radi druge zaposlitve ne bi imelo
čez teden časa za pouk. Drugače pa bodi ne-
delja za vajenca prosta, saj pa je tudi učitelju
nedeljski počitek potreben in je jasno, da
njegov nedeljski pouk ne more biti tako
uspešen kakor drugače, ker ga tedensko delo
duševno izčrpa.

Strok. nad. šole in tečaji.

Da je mogoča strok. nad. šola samo tam,
kjer je nad 50 vajencev, je sicer vnešeno v
zakon o obrtni, ni pa praktično, ker je to
število previsoko. Misliti je treba, da prihaj-
ajo tako zakon kakor pravilnik in druge
uredbe za strok. nad. šole v dobo, ko je to
šolstvo v krizi. Število vajencev pada, nekaj
radi tega, ker vstopajo v te šole letniki, ki
so rojeni v zadnjem letu vojne ali v prvem
po prevratu, deloma pa radi tega, ker obrtni
po novih uredbah ne sme več imeti prevelikega
števila vajencev, nazadnje pa tudi radi
tega, ker obrtniki vajencev ne sprejemajo v
tolikem številu, češ, da sami nimajo kaj de-
lati. To stanje pa ne more in ne sme biti
trajno in torej števila dveh zadnjih let ne bi
smela vplivati na odločitev, ali se naj kaka
strok. nad. šola radi momentanega prenehanja
števila vajencev ukine ali ne. Za ta kriterij
bi bilo treba vzeti normalna šolska leta, n. pr.
1928/29, do 1930/31., in tako se ne bi prišlo
samo do pravičnega števila, ampak bi se tudi
preprečila ukinitve večjega števila strok. nad.
šol. To zadnje bi bilo dobro že radi tega, ker
vemo, kako težko je ustanoviti kaj novega, in
je torej potrebno, da si na vsak način ohrani-
mo to, kar imamo.

Tako bi bilo tudi število tečajev manjše.
Ti tečaji so sploh ponesrečena ureditev, že
zaradi tega, ker se ne bodo vršili vsako leto,
ampak le periodično. Če bi bila redna strok.
nad. šola, se bo našel kmalu učitelj, ki si bo
rad pridobil potrebno usposobljenost za te
šole, pri tečajih, ki bodo le vsako drugo, odn.
tretje leto, pa si bo vsak dvakrat premislil,
preden se bo vrgel na delo v nadaljnji izo-
brabzi. Če so že taki tečaji, naj bodo vsako
leto, torej bi bila ta strok. nad. šola v manj-
šem obsegu. Na vsak način pa morajo imeti
ti tečaji samo strokovni značaj, saj bo v njih
25 do 49 učencev.

One druge vajence pa, to je v krajih,
kjer jih je manj ko 25, bo treba tedensko po
8 ur zaposliti na višji narodni šoli tako, da
bodo dobili v posebej zanje prikojenem na-
črtu po možnosti dosti strokovnega znanja.
Ti vajenci ne smejo biti le privesek višji na-
rodni šoli, ker jih bodo drugače porivali sam
in tja, naučili pa se ne bodo nič splošnega in
nič strokovnega.

Nastavniki.

Če pogledamo čl. 35. pravilnika, vidimo,
da je strok. nad. šola nekaj unikum v tem ozi-
ru, da lahko na njej poučujejo skoro vsi na-
stavniki in tudi nenastavniki. Od profesorja

strokovnih šol preko profesorjev srednjih
šol, nastavnikov mešč. šol in učiteljev narod-
nih šol do obrtnikov in drugih ljudi lahko
strok. nad. šola zaposli vse. Da to pouku in
uspehu ni v prid, je razumljivo. Bistvo na-
stavnikov bi morali tvoriti učitelji narodnih
šol in nastavniki meščanskih šol, ker ti po-
učujejo svoje lastne učence in torej vedo, kaj
morejo od njih zahtevati in kako je treba z
njimi postopati. Kar se metode tiče, mora
biti na strok. nad. šoli ista, ko na narodni ali
mešč. šoli, nikakor pa ne ona s srednje, odn.
srednje strok. šole. Torej ti dve vrsti nastav-
nikov tvorita kader učiteljstva na strok. nad.
šolah. Poleg njih, torej v drugi vrsti in po
potrebi, pridejo v poštev še drugi nastavniki,
odn. učitelji, od katerih je pričakovati, da
bodo s svojim znanjem in delom šoli v korist.

Vsem, ki poučujejo na strok. nad. šoli,
pa je treba dati čim največ prilike, da se se-
znajajo teoretično in praktično s potrebami
svojih učencev-vajencev, ker bo zagotovljen
uspešen pouk samo na ta način. Tu ne za-
dostuje samo kak tečaj, ampak učitelj mora
poznati delo v delavnicah, delo na drugih
strok. nad. šolah v tu — in inozemstvu, na
razpolagajo mora imeti strok. knjižnice,
strok. časopise itd. Vajeniški dom ne sme
gledati samo na vajence, ampak bi moral
skrbeti v svoji knjižnici in čitalnici tudi za
učiteljstvo teh vajencev, tako da bi bil stik
tem ožji in je možnost uspeha tem večja.

Ko se govori o učiteljstvu, je treba tudi
omeniti, da manjka v pravilniku točnih pre-
hodnih naredbi zanje. V čl. 35. se sicer ome-
ni 5 letna doba za učiteljstvo, ki nima for-
malne usposobljenosti za pouk na strok. nad.
šolah, ali to je premalo. Vsak pravilnik ima
ob koncu neke uredbe, ki predvideva, kaj
se naj stori v prehodni dobi ali pa kot pre-
hod na zahteve pravilnikove. Sedaj delujejo
na strok. nad. šolah med drugimi tako uprav-

niki kakor nastavniki, ki sicer nimajo for-
malne usposobljenosti, bodisi ker so prestari
za dotične tečaje ali pa, ker se jih iz raznih
razlogov ne morejo udeležiti. Poučujejo pa
že celo vrsto let z najboljšim uspehom in
pridobili so si obširno prakso v pouku strok.
nad. šol. Ne bi bilo niti pravično niti v korist
šoli izvedljivo, da bi se takim učnim močim
sedaj odvzel pouk in dal drugim, ki sploh še
nimajo prakse. V vseh admin. in drugih pa-
nogah so tudi uradniki, ki sicer za svoje po-
ložaje nimajo predpisane kvalifikacije, ki jih
je pa kak pravilnik na takem položaju zate-
kel in jih zato tam pusti, ker gre za tekomo
časa pridobljene pravice. Zato se predlaga,
naj ostanejo v svojih službah vsi upravniki,
ki sicer nimajo predpisane kvalifikacije, ki
so pa nad 10 let uspešno službovali na taki
strok. nad. šoli. Isto velja za nastavnike, za
katere pa zadostuje doba 5 let. Gre itak v
vseh primerih za starejše učne moči, ki ne
bodo več dolgo v službi, in potem bo še ved-
no čas, da se na njihovo mesto postavi kvali-
ficirana učna moč. Če take izkušene učne
moči pridržimo, koristimo šoli, ne škodujemo
pa nikomur.

Šolnina.

Vzdrževalni prispevki, ki jih ima pravil-
nik v mislih, ne bodo zadostovali za kritje
vseh izdatkov na strok. nad. šolah. Doslej so
plačevali vajenci določeno šolnino, katero
so kriili ali delodajalci ali starši, kakor je pač
to bilo dogovorjeno po učni pogodbi. Taka
šolnina (10—15 Din za vsak šolski mesec) bo
morala ostati tudi nadalje, in sicer jo bodo
morali kriti delodajalci, ki so po § 300. zakona
o obrtni dolžni, da siromašnim učencem
(in taki so gotovo vsi!) plačajo knjige in
učila. Tista šolnina se pa itak porabi v na-
vedene svrhe. V. G.

Jugoslovanska državna prosvetna politika

Ali je res preveč šol in naraščaja? — Več strokovnih šol nam je
potrebno! — Za enotni sistem vsega šolstva — Unifikacija pouka
v nacionalnih predmetih — Potreba enotnega stalnega prosvet-
nega programa

(Govor g. senatorja Svetozarja Tomića v senatu dne 24. marca 1934.)

Državni proračun za prosveto.

Vsi smo se razveselili dejstva, da je pro-
račun prosvetnega ministrstva za bodoče pro-
računsko leto za približno 3.365.000 Din večji
od lanskega.

Torej v času največjega varčevanja in
znižanja celotnega proračuna, je kraljevska
vlada uvidela za potrebno in koristno, da se
proračun prosvetnega ministrstva napram do-
sedanjemu ne zniža marveč, da ga celo za
nekaj milijonov poveča. Vse priznanje tej
uvidevnosti, še posebej pa velja zahvala go-
spodu prosvetnemu ministru, ki je tak pro-
račun predložil in gospodu ministru financ,
ki je ta predlog prosvetnega ministra spre-
jel in vnesel v proračun. Iz teh razlogov iz-
javljam, da bom glasoval za ta proračun tudi
v podrobnosti.

Iz besed gospoda ministra prosvete mo-
remo povzeti, kako stvaren je proračun in
kakšne namere ima gospod minister za bodo-
če delo v ministrstvu. Radi tega ne bom go-
voril o proračunu samem, pač pa hočem
spregovoriti o šolskih zadevah, o šolah, ki
spadajo pod ministrstvo prosvete.

Hiperprodukcija šol in naraščaja.

Večkrat se sliši med narodom in to v
mestu kakor tudi na vasi, da imamo mnogo
šol in zakaj da nam bo služilo toliko šol?
Ne moremo zaposliti in preskrbeti kruha niti
onim, ki so šole dovršili!

Slišali smo že s tega prostora, iz ust me-
rodajnih faktorjev, da imamo v državi blizu
7.000 absolventov srednjih in srednjih stro-
kovnih šol in absolventov raznih fakultet, ki
čakajo na zaposlitev — predvsem v državni
službi. Kdor ne pozna naših prosvetnih raz-
mer in našega uradništva, bodisi državnega
kakor tudi samoupravnega, bi mogel reči, da
imajo prav oni, ki pravijo, da imamo preveč
šol. Medtem, gospodje, ni tako!

Ne-le, da nimamo mnogo šol, marveč jih
imamo malo, predvsem imamo malo osnov-
nih šol — narodnih šol — in srednjih stro-
kovnih šol in to predvsem kmetijskih šol.

V naši državi je okoli 24.000 učiteljev (ic)
in od tega števila odpade v vrbski banovini
po eden učitelj na 2000 prebivalcev, v drinski,
moravski in vardarski banovini po eden učitel-
ja na 1000 prebivalcev, v primorski banovini
po eden učitelj na 800 prebivalcev, v zetski
na 700, v dunavski na 600 prebivalcev itd.,
edino dravska banovina je v tem pogledu
nekoliko na boljšem, ker tamkaj pride eden
učitelj na 350 prebivalcev, a to gospoda, ni
mного, marveč je zelo malo. Vsega skupaj
imamo 179 srednjih in srednjih strokovnih
šol, gimnazij imamo 148, a učiteljskih šol 31.

Poleg tega imamo še 21 privatnih, srednjih
in srednjih strokovnih šol.

Na področju Beograda je 12 srednjih šol
na 12.000 prebivalcev, kar pomenja, da pride
ena srednja šola na 25.000 prebivalcev; v
dravski banovini odpade ena srednja šola na
približno 80.000 prebivalcev, v primorski ba-
novini na 100.000 prebivalcev, v vrbski ba-
novini na 200.000 prebivalcev itd., edino sav-
ska banovina ima na 60.000 prebivalcev eno
srednjo šolo.

Edino za fakultete na univerzah bi mogli
upravičeno reči, da jih imamo mnogo: dve
popolni medicinski fakulteti, ena v Beogra-
du, a druga v Zagrebu in poleg tega polovi-
co medicinske fakultete v Ljubljani — to je
mnogo za našo državo. Ravno tako pomenja-
jo mnogo tri tehnične fakultete in dve kato-
liški teološki fakulteti. Te bi morali zreducir-
ati na po eno fakulteto, a denar, ki se dose-
daj uporablja za fakultete, ki so odveč, naj
bi se uporabil za osnovne in srednje stro-
kovne šole.

Gospodje senatorji, poleg prosvetnega
ministrstva imajo svoje šole tudi ministrstvo
trgovine in industrije, kmetijsko ministrstvo,
nadalje ministrstvo vojske in mornarice in
nekateri tudi prometno ministrstvo.

Unifikacija vsega šolstva.

Ministrstvo trgovine in industrije in po-
ljudelsko ministrstvo imajo precej svojih šol,
posebno ministrstvo trgovine in industrije.

Po mojem mišljenju bi morale imeti vse
te šole neko gotovo tesno zvezo in enotnost
glede pouka v vseh skupnih predmetih — t. j.
razen v strokovnih predmetih. Posebno je
potrebna enotnost pouka v nacionalnih pred-
metih: narodnem jeziku, narodni zgodovini
in v zemljepisu naše domovine.

Tega, gospodje, danes nimamo v teh šo-
lah. Ministrstvo trgovine in industrije ima
popolnoma ločene vse instance za svoje šole;
ima popoln oddelek za strokovno šolstvo.
Da bi vsaj ostalo bilo enotno v pogledu pre-
gledovanja učnih knjig in učnih programov
pri Glavnem prosvetnem svetu, potem bi se
ostalo še dalo oprostiti. To ni dobro urejeno
predvsem s stališča nacionalne vzgoje na-
šega naraščaja. Unifikacija pouka iz nacio-
nalnih predmetov se mora izvesti v vseh dr-
žavnih šolah, torej tudi v strokovnih šolah.

Gospodje senatorji, sedaj pa preidem na
posamezne vrste šol, ki spadajo pod prosvet-
no ministrstvo.

Univerze.

Kot sem že omenil, imamo tri univerze z
nekako 22 do 23 fakultetami. Jaz sem za po-

polno avtonomijo univerz, toda za avtonomijo razlage znanstvenih resnic in znanstvenih problemov, ne pa za avtonomijo v takem pogledu, da se ure ne držijo, da se delijo posamezne stolice na tri do štiri in še več posebnih stolic. Za delitev stolic je povzročila, da imamo danes v primeri s številom prebivalcev več rednih profesorjev nego katere koli država v Evropi. Imamo 279 rednih univerzitetnih profesorjev. V Beogradu s Skopljem in Subotico jih je 101, v Zagrebu 126, skupno z visoko komercialno šolo, a v Ljubljani 52. Poleg teh je tudi 97 izrednih profesorjev na vseh fakultetah. Gospodje, to je mnogo. Radi tega sem za uvedbo numerusa claususa pri imenovanju rednih profesorjev na naših univerzah in za sistemizacijo števila univerzitetnih stolic.

Srednje in srednje strokovne šole.

Gospodje senatorji, mi imamo 179 srednjih in srednjih strokovnih šol, ki spadajo pod prosvetno ministrstvo. Naše gimnazije, bodisi klasične kakor tudi realne, so dobre. Naši učni načrti za posamezne predmete so dobro sestavljeni in sodobni. Toda dva vzroka sta, ki ovirata naše gimnazije, da ne dosežajo onih rezultatov, ki jih mi od njih pričakujemo. To sta pomanjkanje šolskih stavb in slaba pedagoško metodična priprava naših mladih supletov.

Radi pomanjkanja šolskih poslopj se je pri nas uvedel poldnevni pouk, ki mladino ubija telesno in ji ne nudi prave moralne vzgoje. V štirih urah: od 8. do 12. ali od 2. do 6. se mora razvstriti v srednji šoli pet učnih ur po 45 minut, in to je gospoda absolutno nemogoče. Težko je tudi nam starejšim ljudem sedeti po štiri ure in to v taki dvorani, a pomislite, kako je mladini od 11. do 18. leta, ki je polna življenja in mora sedeti 5 učnih ur, med katerimi je po 10 do 15 minut odmora, v tesnih učilnicah, v katerih je 50 in tudi 60 dijakov in to v še tesnejših klopih. Prvi dve uri so učenci še sposobni za delo in razumejo, kar jim profesor razlaga, tretjo uro so še na pol sposobni, toda četrta in peta ura sta popolnoma izgubljeni, ker je mladina utrujena in zaradi slabe atmosfere v učilnicah popolnoma anemična in postane indiferentna napram vsemu, torej tudi napram profesorjevemu predavanju.

Radi tega je absolutno potrebno, da država čimprej zgradi zadostno število državnih poslopj za gimnazije in da prosvetno ministrstvo ukine poldnevni pouk.

Pomanjkanje pedagoško metodične priprave naših mladih profesorjev se občuti daljšo dobo let pri njihovem delu. Oni bi se morali v gimnaziji ali učiteljski šoli pod nadzorstvom direktorja in starejših profesorjev učiti pedagoškega postopanja z dijaki in proučevati metodiko svojega predmeta. Torej se morajo šele v praksi v gimnaziji učiti ono, kar bi se morali naučiti na univerzi in s čemer bi morali priti že na gimnazijo, ko prevzemajo svoje poklicno delo. Radi tega sem misljenja, da bi morali vsi dijaki, ki se pripravljajo za srednješolske profesorje, že na univerzi, bodisi v seminarjih, bodisi v posebnih tečajih poslušati pedagogiko in metodiko svojih predmetov.

Učiteljske šole.

Srednje strokovne šole, ki so pod ministrstvom prosvete, so učiteljske šole. Te šole so v naši državi najvažnejše. One pripravljajo narodne učitelje in iz njih gredo absolventi direktno med narod, da ga vzgajajo in dajejo našemu naraščanju prve in osnovne pojme iz posameznih potrebnih ved.

Učitelj se ne imenuje dečji učitelj, nego narodni učitelj, kar je povsem točno. Učitelj je učitelj otrok v šoli, toda tudi neposredni in moglo bi se reči, edini vzgojitelj naroda. Ker je njegova naloga poučevati otroke in vzgajati narod, se ga mora za ta visoki poklic

pripraviti in usposobiti, da ga more uspešno vršiti. Radi tega je treba posebno paziti na učiteljske šole, opremiti jih z vsem, kar jim je potrebno, obenem pa od njih zahtevati, da nam dajo odlične in sposobne mladiče za narodne učitelje, ki imajo dober karakter, ter so moralno in intelektualno neoporečni. Poleg tega morajo biti učitelji usposobljeni tudi v kmetijski vedi in narodnem gospodarstvu, da bodo lahko narodovi učitelji v pravem pomenu te besede.

Narodne šole.

Naj preidem še na osnovne-narodne šole. Naš narod ljubi svojo šolo. On jo smatra za skupno, splošno hišo vseh, ki spadajo v okoliš te šole. Razume se, da se jemljejo najboljše ljudje v šolski odbor. V te odbore se ne volijo politiki, marveč ljudje, ki so dobri gospodarji in v vsakem pogledu ljudje na svojem mestu. Da so ponekod naše osnovne šole padle in so bile radi tega nekatere tudi zaprte, so to krivi slabi učitelji in nikakor ne narod. Pri dobrem učitelju je narodna šola za njen mali okoliš spoštovano premoženje in v vsakem pogledu upoštevana hiša v tem kraju. Tako hišo narod ljubi in radosten izraz imajo njegova usta, ko pravi: naš gospod učitelj!

Iz teh razlogov nisem zato, da bi se narodna šola oddvojila od naroda — nisem zato, da bi prešlo vzdrževanje osnovne narodne šole na banske uprave. Če bi se to izvedlo, bi se učitelj popolnoma oddvojil od svojih kmetov in otrokovi roditelji in bi postal s svojo šolo urad, kakršen so ostali državni uradi; ki jih narod vedno smatra za nekaj vsiljenega.

Pustiti moramo, da šolske občine, to je narod še nadalje vzdržuje svoje šole, samo je treba dati narodu dobre in sposobne učitelje in uvesti boljše nadzorstvo nad učiteljskim delom v šoli in med narodom.

Enotnost jezika in terminologije v šoli.

Kot ste, gospodje senatorji, slišali, imamo precejšnje število osnovnih in srednjih strokovnih šol, ki so dobro urejene, toda vsem našim šolam primanjkuje neka važna stvar, primanjkuje jim skupnost v šolskem jeziku, terminologiji pouka in popolna unifikacija pouka.

Ta veliki nedostatek v naših šolah moramo čimprej odpraviti, kajti brez enotnosti v šolskem jeziku, brez terminologije pouka in brez popolne unifikacije osnovnega in srednjega šolstva si ne moremo misliti vzgoje enotne duše naše mladine, enotne ljubezni do domovine in naroda. Jugoslovanska nacionalna stranka, ki je danes na vladi, in ki stoji na stališču integralnega edinstva Slovencev, Hrvatov in Srbov, mora ta nedostatek popraviti v naših osnovnih in srednjih šolah.

Učni načrti in učne knjige.

V prosvetnem ministrstvu so bili sprejeti enotni učni načrti za osnovno in srednjo šolo že pred nekaj leti. Toda kakšno korist imamo od tega, ko se še danes poučuje po raznih učnih knjigah, pisanih v raznih narečjih našega jezika in z razno terminologijo. Kakšna anomalija je v tem? Naj ponovim izjavo gospoda ministra prosvete in finančnem odboru, da se danes v naših osnovnih šolah poučuje po 18 različnih abecednikih. O raznih učnih knjigah, po katerih se poučuje v srednjih šolah, ni treba niti govoriti. Teh je tako mnogo, da to najboljše občutijo starši dijakov, ko morajo kupovati otrokom vsako leto po dvakrat ali celo večkrat knjige za isti predmet. Kakšna škoda je to za vzgojo naše

* V tem pogledu bi bila potrebna jasnejša izjava g. senatorja z ozirom na slovenski književni jezik. Op. uredn.

mladine v narodnem jugoslovanskem duhu, se ne more niti predočiti.

Potreba enotnega stalnega prosvetnega programa.

Mislím, da bi bilo potrebno izdelati prosvetni program, ki bi moral veljati 8 let brez kakršnih koli sprememb. Naj se menja prosvetni ministri, ako se hočejo tudi poletno, toda delovni načrt za narodno izobraževanje bi moral biti za neko gotovo dobo nespremenljiv.

V Franciji so to izvršno izvedli. Tam je unifikacija pouka in stalnost v delu taka, da ve francosko prosvetno ministrstvo ob vsakem dnevnem času, kaj se v kateri šoli in v katerem razredu to uro poučuje. Tega pri nas ni!

V ta načrt bi moralo priti:

1. Uvedba enotnosti v šolskem jeziku v vseh državnih šolah;

Važni sklepi protituberkuloznega kongresa

Na protituberkuloznem kongresu, ki se je vršil dne 11. in 12. maja v Ljubljani, so se obravnavale med drugim tudi teme o obnavljanju šolske mladine — ed to boleznijo. Predavali so docent dr. Matko, tov. A. Skulj in upravnik Topolščice dr. Savič.

Med kongresom je bila izročena banski upravi, oziroma zastopniku ministra za socialno skrb in narodno zdravje obširna spomenica, iz katere posnemamo nastopne, za šolsko dečo in učiteljsvo važne točke:

Za borbo proti jetiki naj se ustanovi potrebno število skrbstvenih in oskrbovalnih ustanov, to je dispanzerjev, ljudskih zdravilišč, izolacijskih oddelkov pri bolnišnicah in jetičnih domov. Vsaka javna bolnišnica mora imeti za izolacijo jetičnih svoj izolacijski oddelek, oziroma sobo. Naj se organizira brezplačno napolnjenje pneumotoraksa po dispanzerjih in v lastnih centrih za reinfusacijo.

Celokupno borbo proti jetiki vodi poseben inspektorat za jetiko pri ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje s sodelovanjem z združenji, ustanovami in društvi, kojih cilj je, praktično zatiranje jetike med narodom.

Naj se izvaja čim izčrpnjša asanacija naše vasi in ukrene vse potrebno za dvig življenjskega standarda celokupnega naroda, posebno kmeta in delavca.

Naj se nospesi zgradba cenjenih in higijskih stanovanj za delavstvo, kmeta, nameščenca ter uradnika. Za nadzorovanje teh stanovanj naj se poskrbi dovoljno število skrbstvenih moči (sestre, desinfektorji itd.).

Čim strožje izvajanje zakona o zdravstveni zaščiti učencev.

Rodbine s številnimi otroki naj imajo prednost pred vsemi drugimi glede gnotne pomoči.

Zdravstvena in higijska prosveta naj se raztegne na vse plasti naroda, predvsem pa na šolsko mladino vseh panog. Prosveta naj bo prilagojena zahtevam in potrebam vsakdanjega življenja. Posebna pažnja naj se posveti fizični vzgoji in odgoji ne le mladine,

2. V učne knjige za osnovne in srednje šole bi bilo treba unesti enotno terminologijo pouka;

3. Izvesti unifikacijo pouka v vseh osnovnih in srednjih državnih šolah in

4. izdati odlok z zakonito veljavnostjo, da se sprejemajo in nameščajo za učitelje osnovnih šol in za nastavnike srednjih šol samo oni kandidati, ki so dovršili državno srednjo in srednjo strokovno šolo.

Gospodje senatorji! Naša dolžnost je, da pomagamo gospodu prosvetnemu ministru pri izvedbi politike narodnega izobraževanja posebno pri izobraževanju našega naraščaja. Kakor bomo vzgojili našo mladino, take bomo imeli državljane, a kakršne bomo imeli posamezne državljane, takšen bomo imeli narod in narodno državo. Ako bomo dobro vzgajali našo mladino, smo zagotovili srečno bodočnost našemu narodu in edinstvo naroda in domovine.

marveč celokupnega prebivalstva, zlasti na vasi. Fizična vzgoja naroda je najboljši pripomoček pri zatiranju jetike.

Reorganizira naj se socialno skrbstvo po načelih borbe proti jetiki.

Vse osebe, ki prihajajo v noštev za odgojo in vzgojo otrok, morajo biti pod stalnim zdravniškim nadzorstvom. Vse osebe s kužno obliko jetike se morajo odstraniti od vzgoje in odgoje otrok. Šolska poslopja naj služijo le šolski mladini, ne pa tudi zasebnim stanovanjem, kakor tudi ne uporabi po tujih osebah, društvih itd.

Priporočajo se skrbstvene in oskrbovalne naprave za jetične in po jetiki ogrožene otroke.

Šolska izpričevala naj vsebujejo oceno »snaga in čistota«, ki naj se vrednotijo kot ostale ocene. Priporočajo se javne skušnje z javnim priznanjem ne le v fizični, marveč tudi v zdravstveno-higijski izobrazbi.

Nastavitev posebnega šolskega higieničarja pri ministrstvu prosvete in pri prosvetnih oddelkih banskih uprav. Vsaka šola mora stati pod nadzorstvom šolskega zdravnika.

Periodično zdravstveno in skrbstveno nadzorstvo nad vajenci in otroki, starimi izpod 14 let, zaposlenimi v tujih gospodinjstvih. Pod isto nadzorstvo (najbolje občinskih skrbstvenih sester) spadajo otroci, ki ne uživajo primerne in zadostne socialne in odgojne zaščite v rodbini.

Zadostna zdravstvena zaščita in gnotna preskrba jetičnega učitelja.

Čim tesnejše sodelovanje vojaških in drugih oblasti pri pobijanju jetike.

Za praktično izvedbo vseh navedenih ukrepov, potrebnih za zdravstveno, higijsko in socialno zaščito prebivalstva pred jetiko in pred zgodnjim hiranjem, so potrebna zadostna finančna sredstva, ki naj se krijejo iz posebne jetične fonda pri državni centralni oblasti in pri vseh banovinah, dalje s posebnimi davki, oziroma posebnimi dodatki pod naslovom »jetični dinar« k nekaterim že obstoječim davkom, taksam itd.

Splošne vesti

— Vsem upraviteljstvom obrtno in trgovsko nadaljevalnih šol. Prosimo, da pošljete upraviteljstvu Statistične letne izkaznice za leto 1933/34., ki jih uradno dostavljate ban. upr., tudi na sekcijo JUU v Ljubljani, Franciškanska ulica 6/I. Sekcija nujno potrebuje te podatke v svrhu obrambe nadaljevalnega šolstva. Prosimo za frankacijo pisem, ker sicer kazenska frankacija preveč obremeni sekcijo.

ZA REFORMO MLADINSKEGA TISKA.

Resolucija JUU — sreskega društva v Litiji, sprejeta soglasno na zborovanju 21. apr. 1934. v Višnji gori.

Naši mladinski mesečniki, zlasti pa »Naš rod«, izvršujejo s priobčevanjem pretežnega leposlovnega čtiva različnih vrst (pesmi, črtice pravljicno blago) samo literarni program. Toda vzgoja v celoti in po svojem bistvu pa je

Albert F. Žerjav:

Kam, zakaj in kako

v reformnem pokretu mladinskega tiska. Namen ankete. Mladinski list kot šolski priročnik.

Videti je, da se je huda časopisna bitka o novem mladinskem listu začela umirila v našem stanovskem gasilu. Samo na društvenih zborovanjih še ni padla zadnja beseda.

Važno in dragoceno je namreč že to, da se je letos sploh bilo živo in intenzivno načelo vprašanje našega organizacijskega mladinskega tiska in da je končno zadobilo to gibanje po reformi značaj širšega pokreta neposredno iz strokovno-učiteljskih vrst.

Po številnih člankih in izjavah za in proti šol. časopisu naj mi bo kot souredniku poizkusne številke »M. J.« dovoljeno, podati na tem mestu nekaj pripomb in dopolnil, ki jih smatram za potrebne v okvirju problema reforme našega centr. mlad. mesečnika. Želim ostati samo pri bistvenih vprašanjih, ki se jih posamezni debaterji v znani anketi niso dotaknili dovolj točno in preudarno. Opiral se bom na določeno pedagoško stališče kot šolnik, ki gleda na vlogo in pomen mlad. lista nekoliko drugače, kakor so to storili posamezniki iz bližine Penklubov v nedavni širši anketi.

V več številk tega lista je segla znana anketa o mladinskem tisku. Po naslovu te ankete bi pričakovali, da se bo razpravljalo bolj o vzrokih, mejah in možnostih reforme mlad. tiska vobče, seveda v zvezi s poizk. številko, toda prepričali smo se, da je bilo v teh načelnih vprašanjih v anketi zelo malo govora, zato pa se je prelivalo mnogo črnih večinoma samo o tem, ali je kvaliteto, to je z estetsko-formalnega stališča bolj in popolnejši »Naš rod« ali časopisno urejevanje tednik po vzgledu

»M. J.« Po mojem mnenju je bil delokrog ankete v tem smislu in duhu preozko začrtan, če že ne zgrešen. Zato tudi ni ta anketa v znanstvenem oziru prinesla skoro nobenih bistvenih pojasnil in razjasnitev glede na problem reforme šolsko-mladinskega tiska. Tako enostransko razpravljanje je malo da ne podobno prepiranju sosedov, ki se hočejo odločiti za neko določeno sorto jablane ali hruške, samo po obliki sadežev, ne da bi istočasno proučili tudi vse vzroke, pogoje in možnosti, ki so merodajne za tako ali drugačno odločitev. Podobno je prinesla naša anketa vse premalo jasnosti v vzročnosti, iz katerih izvira naš pokret v mlad. tisku, to je nezadovoljstvo z dosedanjim smerjo in programom mladinskega mesečnika. Prava anketa bi morala razmotrivati tudi o vzrokih in gonilnih silah, ki zahtevajo preorientacijo organizacijskega mladinskega lista. Prvenstveno bi se moralo dokopati do teh vprašanj učiteljsvo samo, ker je ono po svojem delu in stiku z mladino najbolj zainteresirano do teh problemov.

Naj navedem nekaj vodilnih misli, ki so odločilne za vsebinsko in programatično preorientacijo našega centr. mlad. mesečnika v nov šolski tednik ali štirinajstnevnik, ne glede toliko na njegovo zunanjo obliko (časopisno ali revijalno), ki daje nekaterim posameznikom — težko glavo. Učiteljsvo, ki ima največ neposrednih skrbí in težav z vzgojo in poukom na šoli, menda lahko prizna sledeča dejstva:

1. Dosedanji letniki našega mlad. mesečnika kažejo, da izvršuje »Naš rod« s priobčevanjem snovi pretežno leposlovnega značaja v glavnem samo — literaren program tako v vsebinskem kakor oblikovnem oziru. Tak leposlovno usmerjen mesečnik tudi nima namena, da bi posegal s svojo vsebino v tista področja ljud. znanja in izživljanja, ki ga slika in opisuje žurnalističen in publicističen tisk: v živo življenje in ljudsko sredino...

2. Vzganjanje, četudi s pomočjo tiska, je po svojem bistvu in obsegu izobraževalno dobrin širši pojem kakor estetsko-formalno doživljanje umetniških vrednot, zato je zgolj literaren program v mlad. tisku pedagoško pretesen, preveč enostranski. To dokazuje tudi večina današnjih člank, ki morajo posegati s svojim čitvom v različne stroke šol. pouka (zemljepis, zgodovino, prirodoznanstvo). Ker pa to vrše članke v obliki knjige (učne ne v obliki revije, časnika ali drobnih, periodično izhajajočih brošurah), zato tudi nimajo prave pedagoške veljave v rokah učencev ali učitelja. Že to dejstvo nas vodi do nezadovoljstva z dosedanjimi člankami, zlasti na višji stopnji. Ponavljam: umetniška vzgoja je ožji del celokupne vzgoje kakor n. pr. treznostno ali sportno vplivanje poleg drugih.

3. Življenjsko usmerjena šola vendar nima namena, odtujevati mladostnika od plasti celokupnega zunanjega življenja, ki se odraža ne samo v književnosti in umetnosti; temveč tudi v gospodarstvu, kmetijstvu, tehniki, kulturi, zdravstvu, sportu in dr. Tudi iz teh vrelcev zajema šola izobraževalno snov in vzgojne pobude! Nimamo lista, v katerem bi se pogostje in v lažji, privlačni obliki razodevalo vse dogajanje današnje dobe: družabno, narodno-gospodarsko, tehnično, književno in umetniško, zdravstveno i. dr. v družini, občini, državi in po vsem svetu. Tak obseg in duh lahko zajame samo tednik, urejevan v novinarsko-publicistični smeri.

4. Toda mlad. »časopis« ne sme biti samo časopis, ki velja po vsebini samo od ene do druge številke. V vsaki številki novega lista mora biti tudi dovolj razrednega čtiva po možnosti za čim več otrok in panog šol. pouka, zato mora veljati pri izboru za načelo poleg aktualnosti, deloma tudi učni načrt, vezan na posamezne letne čase in mesece. Postati mora v nekem oziru šolski priročnik, ki bo s svojim čitvom dopolnjeval šolsko delo

in znanje učencev v šoli in doma, včasih morada tudi z drugih vidikov, obširnejše, kakor je to storil morebiti učitelj v šoli. Učenci naj spoznajo, kako se da črtati, dopolnjevati in širiti znanje ne samo iz učiteljevih ust, temveč tudi z lastnim trudom iz mlad. tiska.

Malo težje se bo učiteljsvo odločilo za obliko novemu listu: ali časopisno ali revijalno. O tem je razmišljal že naš uredniški odbor ter se odločil za — nešolsko obliko. Sicer je trpežnejša revijalna oblika s platnicami, toda v tem slučaju nimamo več časnika, ki je preglednejši, bolj aktualen in pester po vsebini. Mnogo snovi, ki sodi v časnik, bi moralo odpasti v slučaju, da dobí nov list bolj revijalen značaj, četudi bi poleg leposlovja prinašal tudi razredno čtivo iz raznih strok pouka. Tudi v tem slučaju bi morala izhajati taka »kompromisna« šolska revija najmanj dvakrat mesečno. Hkratu je revija tudi dosti dražja od časnika.

Ne mislim trditi, da je poizk. številka »M. J.« najbolj idealno rešila naš program v mlad. tisku. Načelno jo smatram samo za dobrohoten prispevek k vprašanju, kako bi se dal mladinski tisk postaviti v tesnejšo službo pouka in življenja. Bistvo je več kakor so malenkosti!

Zanimivo je to, da se je večina pedagogov v anketi načelno izrekla za reformo mlad. tiska v smislu šol. časopisa. Prepuščati pa otrokom vso odločitev v tem vprašanju z eno samo — reci in piši — poizkusno številko, pa v tem primeru ni najbolj na mestu, kajti plebisit otrok je lahko včasih tudi sugestija za časopis osebno nerazpoloženega — učitelja. Razen tega pa so časniki navadno tudi bolj skopi s — pravljicami.

Pri reševanju problema novega mlad. lista — šolskega priročnika se mi zdi klicati na pomoč samega Prešerna kakor krik v večnost!